

František K o t l a b a :

Taxonomicko-nomenklatorické poznámky k fosilní *Comptonia difformis* (Sternb.) Berry a recentní *Comptonia aspleniifolia* (L.) Aiton

Z našeho severočeského terciéru, hlavně z plastických jílu lokality B ř e š - t a n y („Vřeštany“ starých sběratelů, tj. obec B ř e š á n k y, osada Břeš-tany) u B í l i n y, jsou dosti hojně známé typické a na první pohled makro-skopicky velmi nápadné otisky peřenoklanných listů, uváděné nejen u nás, ale skoro ve veškeré fytopaleontologické literatuře nejčastěji pod jménem *Myrica acutiloba* (BRONGN.) SCHIMP. nebo *Dryandra acutiloba* (BRONGN.) ETTINGSH.

Při provádění evidence paleobotanického materiálu ze starých muzejních fondů geologicko-paleontologického oddělení Národního musea v Praze našel jsem v jedné zásuvce sbírek veliké množství otisků této nápadné rostliny, které vybral a soustředil jednak dr. E. Bayer, jednak prof. dr. F. Němejc. Jsou to převážně sběry z konce minulého a počátku tohoto století. Na lokalitě Břeštany u Bíliny jich nejvíce nasbíral nebo koupil od dělníků kand. přír. věd Bedřich Brabenec a další položky sbírali J. Heřman, J. Kafka, J. Pěnkava, F. Seehars, F. Thuma aj. Určení většiny položek provedl podle charakteru rukopisu a typických poznámek na etiketách zřejmě Edwin Bayer*). Rodová příslušnost byla uváděna různě, buď jako *Myrica* nebo *Dryandra*. Zajímal mě proto, kterému z těchto dvou rodů náš druh skutečně náleží. Proto jsem začal studovat jednak literaturu, jednak pro srovnání i herbářový materiál recentních druhů obou zmíněných rodů. Tak jsem v literatuře (JARMOLENKO 1956, p. 78) našel pro náš druh také jméno *Comptonia diforme* (STERNB.) BERRY. Tím jsem byl upozorněn na výbornou práci amerického fytopaleontologa EDWARDA W. BERRYHO (1906) o žijících a fosilních druzích rodu *Comptonia*, která je základní prací pro studium této skupiny rostlin, neboť Berry v ní zpracoval všechny dosud popsané druhy z celého světa.

Na základě studia této práce a další literatury o vyhynulých a žijících druzích rodů *Comptonia*, *Myrica* a *Dryandra*, a na základě srovnávacího studia recentních druhů těchto rodů v herbářích dospěl jsem jednoznačně k názoru, že jak po stránce taxonomické, tak i nomenklatorické je pro náš druh jediné správné jméno *Comptonia difformis***). Toho názoru byl už v roce 1906 Berry, který také první provedl nomenklatoricky správnou kombinaci.

Protože však nejen ve starší, nýbrž i v novější a v moderní literatuře není správné jméno *Comptonia difformis* (STERNB.) BERRY skoro vůbec používáno

*) Dr. EDWIN BAYER (nar. 17. 2. 1862 v Chotěboři, zemř. 16. 3. 1927 v Praze), od r. 1887 asistent botanického oddělení a pak adjunkt paleobotaniky v Museu (s tříletou přestávkou 1892—1894, kdy byl asistentem botaniky na universitě) a potom od r. 1906 ředitel botanického oddělení Národního musea v Praze; byl to znamenitý, avšak neobyčejně skromný a tak sebekritický botanik a fytopaleontolog, že svým vlastním určením většinou nedůvěřoval. Proto, přestože měl veliké vědomosti a určil v muzejních sbírkách obrovský materiál z křídly i terciéru, publikoval jen velmi málo prací. Studoval hlavně recentní lišejníky a křídovou flóru.

**) Berry a podle něho i Jermolenko píší *Comptonia diforme* s jedním -f- a s -e na konci, což není gramaticky správné. Správné je psát *Comptonia difformis* se dvěma -ff- (*Comptonia* je femininum a *difformis* příd. jméno dvojvýchodné). Již Sternberg, který byl jistě dobrým latiníkem, píše *Asplenium difforme*, *Aspleniopteris difformis* a *Zamites difformis*.

(u nás činí výjimku mladí fytopaleontologové Č. BŮŽEK a E. KNOBLOCH), domnívám se, že je třeba naši paleobotanickou veřejnost na toto jméno upozornit a zdůvodnit jeho používání, i když návrh používat nového jména pro jinak dobře známý druh se jistě nesetká se souhlasem některých paleobotaniků.

Sám Berry si byl tehdy při publikování kombinace *Comptonia difformis* dobře vědom obtíží při zavádění nového jména pro známý druh, a proto v této souvislosti velmi případně píše: „Work of this sort is as laborious as it is unappreciated, indeed the author who has the temerity to break away from the traditional names in paleobotany is more than likely to be criticized for having ‘done nothing but burden an already overburdened synonymy’“ (BERRY 1906, p. 495).

Nieméně však musíme nezbytně trvat na přísném dodržování mezinárodních nomenklatorických pravidel, a to hlavně z důvodů unifikace a stabilizace odborného názvosloví na celém světě.

Případ správného jména *Comptonia difformis* je právě klasickou ukázkou toho, jak s p r á v n é j m é n o se objevuje v literatuře až velmi pozdě (za 85 let po popsání druhu), když druh má již řadu synonym. Proto je vzhledem k vžitým, avšak nomenklatoricky neplatným názvům, správné jméno považováno už za zdánlivě nadbytečné. A přece jedině tento binom — *Comptonia difformis* — je v našem případě z hlediska taxonomického i nomenklatorického platný! Proto nelze dosti zodpovědně používat jiných, třebaže vžitých jmen (pokud by se ovšem nejednalo o jméno chráněné — „nomen conservandum“).

Pravděpodobně první, kdo náš druh vyobrazil a pojmenoval, byl BUETTNER, který jej roku 1710 nazval *Rudera diluvii testes*. Poněvadž však toto jméno bylo uveřejněno před výchozím datem (starting point) fytopaleontologické literatury (31. XII. 1820), není platné. Náš druh vyobrazil, popsal a poprvé pro něj platně publikoval jméno „otec paleobotaniky“, náš K. STERNBERG, ve svém klasickém díle „Versuch einer geognostisch-botanischen Darstellung der Flora der Vorwelt“, a to v 2. sešitu 1. dílu (1821). Nazval jej podle určité vnější podobnosti s některými recentními druhy sleziníků — *Asplenium difforme* STERNB. (srovnává jej však spíše s kyvozem lékařským — *Ceterach officinale*). Píše o něm takto: „T. XXIV enthält zwei Abdrücke aus der Braunkohlenformation in Böhmen. F. 1 ist der gewöhnlichste in Böhmen; er wird in der Gegend von Komotau, Brix, Oberleitersdorf öfters, aber nie in grosser Menge gefunden, kommt auch unter den pseudo-vulcanischen Produkten jener Gegend vor. Die Blätterform eines Asplenium oder Ceterach ist nicht zu verkennen, doch ist die abgerundete Blattendung verschieden“. (STERNBERG 1821, p. 29). V dodatcích téhož sešitu (Tentamen classificationis systematicae plantarum primordialium. Addenda) jej popisuje latinsky: „Asplenium difforme. Fronde pinnatifida, pinnulis inferioribus subrotundis, ceteris obtuse subangulatis vel retusis. Tab. XXIV. Obs. Figura accedit ad Ceterach officinale, sed nervi foliorum alio modo dispositi, et pinnulae tenuiores videntur“ (ibid., p. 33). Jeho pozdější popisy se prakticky neliší, jak si ukážeme dále, od prvního popisu; diagnóza je naopak zpřesňována a vždy je odkaz na první popis. Ve 4. sešitu 1. dílu citovaného díla (1825) zařadil STERNBERG *Asplenium difforme* do svého nového rodu *Aspleniopteris* STERNB., neboť asi dospěl k názoru, že ho nelze zařadit do žádného rodu recentních kapradin a nazval jej *Aspleniopteris difformis* (STERNB.) STERNB. Popisuje jej podobně jako r. 1821: „A. fronde pinnatifida, laciniis inferioribus

rotundatis, caeteris difformiter ovatis cum acumine brevissimo, nonnullis retusis seu emarginatis“ (STERNBERG 1825, p. XXI—XXII). Nakonec však STERNBERG (1838), resp. PRESL, považuje náš druh za příslušníka fosilního rodu rostlin cykasovitých *Zamites* BRONGN., a tak dostává u Sternberga již třetí rodové jméno, *Zamites difformis* (STERNB.) PRESL in STERNB. Popis, na kterém pracoval zřejmě význačný český botanik K. B. PRESL, je značně zpřesněn: „Z. foliis petiolatis lineari-lanceolatis obtusis pinnatis, pinnis adnatis horizontalibus ovato-subrotundatis brevissime acuminatis ut plurimum tri-rarius quadri-quinquenerviis, nervis ramosis, petiolo tereti“ (STERNBERG 1838, p. 198). Tyto tři důkladné popisy spolu s vyobrazením tedy nenechávají nejmenších pochyb, že je to náš druh. Z nomenklatorické stránky není též nic na závadu, aby druhové jméno „difformis“ platilo, neboť bylo naprosto platné publikováno již roku 1821.

Avšak druhového jména „difformis“, které je tak dobře nomenklatoricky odůvodněno, použil po Sternbergovi v minulém století už jenom GÖPPERT (1844), který náš druh zařadil (a to opět nevhodně) do rodu cykasovitých *Pterophyllum* BRONGN., jako *Pterophyllum difformis* (STERNB.) GOEPP. Ve veškeré ostatní paleobotanické literatuře minulého století se však již s tímto jménem více nesetkáváme. Naproti tomu je všeobecně používáno pozdější jméno Brongniartovo, který pro náš druh vytvořil roku 1828 zcela nové jméno, a to *Comptonia acutiloba* BRONGN. Toto Brongniartovo jméno pak přijala většina paleobotaniků a používá se dodnes. Zařazení našeho druhu do recentního rodu *Comptonia*, se kterým se u Brongniarta setkáváme v zatím krátké historii pojmenování tohoto druhu poprvé, přijali jen někteří fytopaleontologové (např. UNGER, SAPORTA, GARDNER), zatímco jiní (ENGELHARDT, HEER) se přidrželi ještě pozdějšího přearažení SCHIMPEROVA (1872) do rodu *Myrica* L.

Správné je však z hlediska taxonomického zařazení do rodu *Comptonia* L'HERIT. in AITON, což jako první vůbec geniálně vystihl právě A. BRONGNIART (1822, p. 88—89), a to hned po uveřejnění Sternbergova druhu; přejmenoval ho však až teprve r. 1828. Brongniart poznal, že náš druh nemůže být v žádném případě kapradina, jak se domníval Sternberg, a že se sotva liší od jevnosnubné recentní dvouděložné *Comptonia aspleniifolia*: „ . . . nous en avons plusieurs échantillons venant de Bohême, et en très bon état, sur lesquels on reconnoît facilement que la disposition des nervures est tout-à-fait étrangère à ce qu'on observe dans les Fougères. Au contraire, cette disposition des nervures est parfaitement semblable à celle du *Comptonia aspleniifolia*, tellement qu'on ne peut y reconnoître la plus légère différence; ces deux plantes ne se distinguent que par la forme des lobes de la feuille un peut plus aigus dans l'espèce fossile que dans la plante vivante; nous désignerons par cette raison l'espèce fossile sous le nom de *Comptonia acutiloba*.“ (BRONGNIART 1828, p. 141). Brongniartovo přejmenování druhu *Aspleniopteris difformis* (STERNB.) STERNB. na *Comptonia acutiloba* BRONGN. je však z hlediska mezinárodních nomenklatorických pravidel jméno neoprávněné — (nomen illegitimum — viz DOSTÁL 1957, p. 57, čl. 6), neboť Sternbergův druh měl již platně publikované druhové jméno, a proto jej stačilo přearadit do rodu *Comptonia*. To se však nestalo, a proto se Brongniart, přestože má jakožto první autor v našem případě největší zásluhu o rozpoznání správné rodové příslušnosti našemu druhu, neuplatnil v autorských zkratkách platného jména. A tak správné jméno pro náš druh užil teprve r. 1906 BERRY, jehož kombinace — *Comptonia difformis* — je jediné správná.

Skoro žádné následovníky nenalezl CONSTANTIN ETTINGSHAUSEN, který r. 1851 zařadil Brongniartův druh *Comptonia acutiloba* do rodu *Dryandra* A. BRAUN jako *Dryandra acutiloba* (BRONGN.) ETTINGSH. Do tohoto rodu náš druh zcela jistě nepatří; nejde v tomto případě totiž jen o přearažení do jiného rodu, ale dokonce do jině, našemu druhu velmi vzdálené čeledě *Proteaceae*, zastoupené jenom na jižní polokouli*). Ettingshausena svedla k tomuto zařazení zřejmě jenom vnější morfologická podobnost listů některých druhů čeledi *Proteaceae* a druhu našeho.

Kromě všech výše uvedených autorů popsali ještě jiní náš druh pod dalšími jmény. Pro úplnost a názornost uvádím dále krátkou hlavní synonymiku našeho druhu, abych tak detailněji dokumentoval jeho nomenklatorickou historii.

Comptonia difformis (STERNB. 1821) BERRY 1906

- 1821 *Asplenium difforme* STERNBERG, Versuch einer geogn.-botan. Darstellung der Flora der Vorwelt 1, fasc. 2 : 29 et 33, tab. 24, fig. 1**) (basionym).
- 1825 *Aspleniopteris difformis* (STERNB.) STERNBERG, Versuch einer geogn.-botan. Darstellung der Flora der Vorwelt 1, fasc. 4 : (21—22).
- 1838 *Zamites difformis* (STERNB.) PRESL in STERNBERG, Versuch einer geogn.-botan. Darstellung der Flora der Vorwelt 2, fasc. 7—8 : 198.
- 1844 *Pterophyllum difforme* (STERNB.) GOEPPERT, Übersicht der Arbeiten der Schlesischen Gesellschaft p. 137.
- 1906 *Comptonia diforme* (STERNB.) BERRY, Living and fossil species of *Comptonia*. Amer. Naturalist 40 : 495—497.
- 1828 *Comptonia acutiloba* BRONGNIART, Prodrome d'une histoire des végétaux fossiles p. 141, 143 et 209 (nomen illegitimum).
- 1851 *Dryandra acutiloba* (BRONGN.) ETTINGSHAUSEN, Die Proteaceen der Vorwelt. S. B. Akad. Wiss. Wien 7 : 735, tab. 33, fig. 1, 2.
- 1870—1872 *Myrica acutiloba* (BRONGN.) SCHIMPER, Traité de paléontologie végétale 2 : 560—561. Atlas p. 31, tab. 85, fig. 11—13, 1874.
- 1883 *Dryandra saxonica* FRIEDRICH, Beiträge zur Kenntniss der Tertiärfloora der Provinz Sachsen. Abh. geol. Spezialkarte Preussen 4 (no. 3) : 169—173 (327—330), tab. 20, fig. 10a—16, tab. 28, fig. 3—5 et tab. 29, fig. 16.

Při studiu jediného recentního zástupce rodu *Comptonia* L'HÉRIT. in AITON, se kterým je náš fosilní druh velice úzce příbuzný, jsem stejně jako při studiu *Comptonia difformis* (STERNB.) BERRY narazil na obtíže nomenklatorického rázu. Protože v botanické literatuře, která je o tomto druhu velmi početná, jsou jak u rodu, tak i u druhu uváděni autoři různě, studoval jsem podrobně i historii jména recentního druhu.

Jediný žijící zástupce rodu *Comptonia* L'HÉRIT. in AITON bývá nazýván buď *Comptonia peregrina* (častěji) nebo *C. aspleniifolia* (méně často). Byl popsán C. Linnéem v I. vydání *Species plantarum* r. 1753 pod dvěma jmény, a to pod jménem *Liquidambar peregrina* L. a *Myrica aspleniifolia* L.***). Popis *Liquidambar*

*) C. Ettingshausen řadil svého času více dosud známých nebo jím popsáných druhů evropské fosilní květeny do typicky xerofytní čeledě *Proteaceae*, která má dnes (a podobně tomu bylo i v terciéru) rozšíření pouze na jižní polokouli, hlavně v Austrálii. Ve většině případů však jde v řazení evropských terciérních rostlin do čeledě *Proteaceae* o naprosté omyly, které se ve fytopaleontologické literatuře, hlavně starší, dodnes misty udržují.

**) Poněvadž jak Berry, tak i někteří jiní fytopaleontologové uvádějí nesprávně data uveřejnění jednotlivých sešitů Sternbergova klasického díla „Versuch einer geognostisch-botanischen Darstellung der Flora der Vorwelt“, kde datum uveřejnění I. sešitu (31. XII. 1820) bylo mezinárodně stanoveno jako výchozí datum (starting point) veškeré fytopaleontologické literatury, uvádím znovu přesně, jak vycházely: Fasc. (Heft) 1 — 1820, 2 — 1821, 3 — 1823, 4 — 1825 (dohromady tvoří I. díl), 5—6 — 1833, 7—8 — 1838 (2. díl). Z důvodů priority a pro přesnost je třeba vždy uvádět datum vyjití sešitu, nikoliv dílu. Díly jsou totiž datovány vždycky až k vyjití posledního sešitu příslušného dílu, takže v našem případě činí rozdíl vyjití prvního a posledního sešitu jednoho dílu vždy 5 let.

***). Linné (a po něm mnozí jiní autoři) píše *Comptonia aspleniifolia* s jedním -i- uprostřed, což není gramaticky správné — má být *C. aspleniifolia*. Druhové jméno je složené a je utvořeno od substantiva *Asplenium*, kde je kmen Aspleni- a genitiv Aspleni-. Psaní *Comptonia aspleniifolia* s jedním -i- uprostřed je třeba považovat podle mezinárodních nomenklat. pravidel (DOSTÁL 1957) za orthografický omyl, který má být opraven (čl. 72, p. 172 a čl. 73G, c, p. 149—150).

peregrina je víc než kusý a zní: „*Liquidambar foliis oblongis sinuatis. Habitat in Canada*“ (LINNAEUS 1753, p. 999). V témže díle o několik stran dále popisuje LINNÉ tentýž druh pod jménem *Myrica asplenifolia* takto: „*Myrica foliis oblongis alternatim sinuatis. Habitat in America septentrionali*“ (LINNAEUS 1753, p. 1024). Popis není důkladnější a je shodný s prvním, avšak za popisem je citována starší literatura, vztahující se k našemu druhu (předlinnéovská víceslovná jména, jež jsou neplatná).

Setkáváme se zde tedy s případem, že jeden druh je popsán v témže díle pod dvěma jmény, což bývalo dříve řešeno nejčastěji tak, že první jméno v pořadí bylo vybráno jako správné. Podle mezinárodních nomenklatorických pravidel však platí v takovémto případě to jméno, které vybere a použije jako správné první z autorů, který zjistí jejich identitu (může vybrat kterýkoliv podle vlastního uvážení). Tento výběr pak musí být následován ostatními botaniky. Přesvědčivým důkazem, že měl vybírající autor na mysli u určitého druhu obě jména, je, že nepoužité jméno cituje za vybraným jménem jako synonymum.

Zdálo by se, že ztotožnění svých dvou jmen pro jeden druh provedl již sám Linné v 2. vydání *Species plantarum*, neboť tam má už jenom druh *Liquidambar asplenifolium* (LINNAEUS 1763, p. 1418). Protože však popis je přesně tentýž jako u *Myrica asplenifolia* L. 1753 (i s citací předlinnéovských jmen), a nikde není nejmenší zmínka, že *Liquidambar peregrina* L. 1753 je totožný, jedná se tu o pouhé přerazení druhu *Myrica asplenifolia* L. do rodu *Liquidambar*, [což dnes píšeme *Liquidambar asplenifolia* (L.) L.,] a nikoliv o synonymizaci. Ztotožnění obou Linnéových jmen provedl řádně jako první až teprve Angličan W. AITON (1789, p. 334), který cituje obě jména a vybírá jméno *asplenifolia*. Zároveň tento Linnéův druh přearadil — zase jako první z autorů — do rodu *Comptonia* jako *Comptonia asplenifolia* (L.) AITON. Jako přearaditel bývá často uváděn Gaertner (nebo Banks in Gaertner), avšak chybně, poněvadž Gaertnerova práce vyšla o dva roky později než Aitonova (GAERTNER 1791). Naproti tomu prvním přearaditelem *Liquidambar peregrina* L. do rodu *Comptonia* je až teprve americký botanik J. M. COULTER (1893—1894, p. 127). Protože tato synonymizace a druhová kombinace byla provedena teprve až za více než 100 let po Aitonovi, je *Comptonia peregrina* (L.) COULTER p o u h ý m s y n o n y m e m *Comptonia asplenifolia* (L.) AITON. Pro úplnost uvádím ještě souhrnnou synonymiku tohoto druhu:

Comptonia asplenifolia (L. 1753) AITON 1789

1753 *Myrica asplenifolia* LINNAEUS, *Species plantarum*, ed. 1, 2 : 999 (basonym).

1763 *Liquidambar asplenifolium* (L.) LINNAEUS, *Species plantarum*, ed. 2, 2 : 1418.

1789 *Comptonia asplenifolia* (L.) AITON, *Hortus Kewensis* 3 : 334—335.

1753 *Liquidambar peregrina* LINNAEUS, *Species plantarum*, ed. 1, 2 : 1024.

1893—1894 *Comptonia peregrina* (L.) COULTER, *Mem. Torrey bot. Club* 5 : 127.

Zajímavé bylo také zjištění, kdo je autorem rodu *Comptonia*. Jako autor tohoto rodu bývá nejčastěji v literatuře udáván Banks nebo Banks in Gaertner, neboť u Gaertnera (1791, p. 58—59) nacházíme velmi důkladný popis rodu a za jméno *Comptonia* připojuje Gaertner jméno Banks (bez citace díla). Méně často bývá jako autor rodu *Comptonia* udáván L'HÉRITIER. Avšak první, i když stručný, ale postačující popis rodu *Comptonia* nacházíme už před Gaertnerem u W. AITONA (1789, p. 334), který píše:

„Comptonia L'Hérit. Stirp. nov.

Masc. Amentum. Cal. 2-phyllus. Cor. O. Antherae bipartitae.

Ferm. Amentum. Cal. 6-phyllus. Cor. O. Styli 2. Nux ovata.“

Zdálo by se tedy podle citace u Aitona, že autorem rodu *Comptonia* je francouzský botanik Charles Louis L'HÉRITIER. Listujeme-li však v jeho knize *Stirpes novae aut minus cognitae* . . . (1784—1785, 6 fasciculů), kterou Aiton cituje u rodu, nikde se tam ani s rodem *Comptonia*, ani s naším druhem nesetkáváme. U druhu *Comptonia asplenifolia* však Aiton poznamenává více: „L'Hérit. stirp. nov. tom. 2. tab. 58“. (AITON 1789, p. 334). Z toho je patrné, že 6 sešitů (fasciculů) v jedné knize, která je v našich knihovnách, představuje 1. díl (není to na něm napsáno). Druhý díl, kde by měla být publikována *Comptonia*, však nikde v knihovnách není. Vysvětlení této podivné záhady naštěstí nalezneme v knize G. A. PRITZELA (1851, p. 156), kde pod heslem L'Héritier u díla *Stirpes novae* autor v závorkách poznamenává: „In bibliotheca Candelleana asservantur praeterea tabulae 28 ineditae fasciculorum VII. et VIII.“. Z toho je tedy zcela zřejmé, že sešity 7 a 8 tvoří dohromady onen hledaný 2. díl *Stirpes novae*, a že také zřejmě nikdy nevyšel tiskem. Proto rodové jméno *Comptonia* nebylo L'Héritierem vůbec publikováno. To, že Aiton cituje L'Héritiera, lze vysvětlit tak, že měl k dispozici rukopis připravovaného 2. svazku L'Héritierových *Stirpes novae*, anebo mu jméno pro připravovaný rod *Comptonia* sdělil autor v dopise nebo osobně (oba botanici byli zřejmě v úzkých stycích, neboť Angličan Aiton nazval jeden rod rostlin *Héritiera* na počest Francouze L'Héritiera). Jinak si nelze vysvětlit, jak mohl Aiton citovat za jménem *Comptonia* L'Héritier. I když tedy byl skutečným otcem jména snad L'Héritier, piece první popis rodu *Comptonia* uveřejnil Aiton. Proto je nutno psát *Comptonia* L'Hérit. in AITON, nebo při zkrácení jenom AITON.

Rod *Comptonia* L'HERIT. in AITON, kam náš fosilní druh *C. difformis* (STERNB.) BERRY i recentní *C. asplenifolia* (L.) AITON patří, náleží do velké čeledi *Myricaceae*. Někteří, hlavně starší autoři, považují rod *Comptonia* L'HÉRIT. in AITON za pouhý podrod rodu *Myrica* L. Avšak diakritické znaky zástupců obou rodů jsou tak význačné, že lze zcela právem považovat rod *Comptonia* L'HÉRIT. in AITON za rod zcela samostatný a dobře rozdílný od rodu *Myrica* L. Recentní zástupci obou rodů se totiž liší takto:

Myrica: listy celokrajné nebo zubaté (nezpeřeně), opadavé nebo vždyzelené, lysé, bez palistů; semeníky podepřeny 2—4 listy; jehnědy krátce válcovité, stojaté.

Comptonia: listy zpeřené, opadavé, pýřité, s palisty; semeníky podepřeny 8 čárkovitými, vytrvalými listy; jehnědy dlouhé, visuté.

Hlavní rozdíly mezi oběma rody jsou tedy v charakteru a odění listů, v jehnědách, podpůrných listenech semeníků a v přítomnosti nebo absenci palistů. Také celkovým charakterem se zástupci obou rodů dosti liší.

Rod *Myrica* L. — voskovnice (mnoho druhů je totiž voskodárných) zahrnuje dnes celkem asi kolem 50 druhů, které rostou hlavně v teplých a subtropických oblastech obou polokoulí (mimo Austrálii). Jsou to keře nebo malé stromy do 10—12 m výšky. K nejznámějším patří *Myrica gale* L. (= *Gale palustris*), která roste nejen v Sev. Americe a sev. Asii, ale také jako jediný zástupce tohoto rodu na rašelinistích v severozápadní a severní Evropě. Valná většina druhů rodu *Myrica* L. je domácí v Severní Americe (*Myrica cerifera* L., *M. carolinensis* MILL., *M. californica* CHAM. aj.), Jižní Americe (*Myrica caracasana* HUMB.) nebo v Africe (*Myrica quercifolia* L., *M. aethiopica* L., *M. cordifolia* L. aj.).

Rod *Comptonia**) L'HÉRIT. in AITON — vřesnovec**) — je dnes monotypický, což také ukazuje na jeho reliktní charakter. Patří sem pouze jediný druh, *Comptonia asplenifolia* (L.) AITON — vřesnovec sleziníkolistý. Je to keř prutovitě větevnatý, nejvýše 1,5 m vysoký, rostoucí planě v suché, písčité nebo šterkovité půdě jenom v mírném pásmu východní části Severní Ameriky (Spojené státy a Kanada), nejčastěji na pahorcích spolu s borovicí *Pinus banksiana* LAMB. Ve velké americké flóře o tomto druhu píše BRITTON et BROWN (1913, p. 586): „In dry soil, especially on hill-sides. Nova Scotia to Saskatchewan, south to North Carolina, Indiana and Michigan. Ascends to 2,000 ft. in Virginia. April-May.“ Vřesnovec sleziníkolistý je anglicky nazýván „Sweet Fern“ (sladká kapradina) a jeho listy nebo větévky s listy se sbírají jako léčivé (NOVÁK 1943, p. 62). Tento zajímavý keř se celkem vzácně pěstuje v botanických zahradách nebo parcích i v Evropě. V Československu se pěstuje, jak se zdá, pouze na jediném místě, a to v Ame-

*) Jméno tomuto rodu bylo dáno po Henry COMPTONovi, biskupu v Oxfordu, velkém pěstiteli různých rostlin.

**) PILÁT (1953, p. 302) uvádí pro rod *Comptonia* české jméno postopčák. Protože toto jméno není pěkné (i když prý pochází už od Presla) navrhuji používat jméno vřesnovec, které bylo dosud používáno jako další, druhý název pro rod *Myrica* L. sensu lato. Také počeštěné jméno komptonie není vhodné, máme-li pěkné české jméno vřesnovec.

rické zahradě v Chudenicích u Klatov v jihozáp. Čechách — pouze 2 keřiky (ANONYMUS, p. 12 et 24, KLÁŠTERSKÝ et cons. 1959, p. 23). Pěstoval se tam již v minulém století (asi od roku 1847), o čemž svědčí staré seznamy pěstovaných rostlin a též doklad v herbářích botan. oddělení Národního musea v Praze-Průhonících, sbíraný L. Čelakovským roku 1884.

U fosilních druhů rodu *Comptonia* L'HÉRIT. in AITON není, bohužel, zachována většina velmi důležitých znaků, jako jsou palisty, odění listů, jehnědy atd., které jsou k dispozici u druhu recentního, a zůstává pouze tvar a nervatura listů. V případě našeho fosilního druhu *Comptonia difformis* (STERNB.) BERRY se však lze plně o tento znak tvaru a nervatury listů opřít, neboť u recentního zástupce je spojen zcela jednoduše, jak jsme viděli, s celou řadou dalších, a to mnohem závažnějších znaků. Z toho lze tedy usuzovat, že tyto ostatní znaky byly i u terciérních druhů spojeny jak s tvarem, tak i s žilnatinou listů.

Analýza epikutis („kutikuly“) listů, o kterou jsem se pokusil za pomoci kol. Z. KVAČKA, se bohužel nepodařila. Epikutis není u valné většiny listů vůbec zachována, anebo je tak rozrušená, že se při maceraci i při největší opatrnosti rozpadá. Tak nebylo v našem případě možno použít této přesvědčivé metody, která by byla mohla dosvědčit náležitost našeho druhu k rodu *Comptonia* L'HÉRIT. in AITON.

Přesto však není pochyb, že u fosilní *Comptonia difformis* (STERNB.) BERRY jde skutečně o příslušníka rodu *Comptonia*: listy tohoto fosilního druhu jsou skoro ve všech detailech tak nápadně shodné s recentní *Comptonia asplenifolia* (L.) AITON, že nebýt drobných rozdílů v zašpičatění a velikosti listů, výraznější nervatury a několika desítek milionů let geologického stáří *Comptonia difformis* (STERNB.) BERRY, nenašli bychom dostatek přesvědčivých důkazů k tomu, že oba druhy — fosilní a recentní — nejsou totožné.

Na tuto skutečnost upozornil jako první BRONGNIART (1828, p. 141) velmi zřetelně, když píše: «... cette disposition des nervures est parfaitement semblable à celle du *Comptonia asplenifolia*, tellement qu'on ne peut y reconnoître la plus légère différence; ces deux plantes ne se distinguent que par la forme des lobes de la feuille un peu plus aigus dans l'espèce fossile vue dans la plante vivante...» Totéž, jen poněkud jinými slovy, vyjádřil i SCHIMPER (1870—1872, p. 560): „La description (*Myrica acutiloba* = *Comptonia difformis*, pozn. autora) est faite d'après un échantillon de Komothau, qui montre tous les détails de la nervation. Celle-ci, tout aussi bien que la forme, les dimensions et la consistance des feuilles, s'accordent tellement avec les caractères correspondants du *C. asplenifolia* de l'Amérique du Nord, qu'on est étonné des doutes produits au sujet de la parenté étroite qui existait entre la plante fossile et la plante vivante“.

Ve tvaru a velikosti listů panuje dosti značná variabilita jak u druhu fosilního, tak i u recentní *Comptonia asplenifolia* (L.) AITON. U vymřelé *Comptonia difformis* (STERNB.) BERRY to bylo zřejmě příčinou popisování nových druhů. Recentní *Comptonia asplenifolia* (L.) AITON však ve velikosti a částečně i v zašpičatění listů varíruje též velmi značně; zejména listy semenáčků a vůbec mladých keřů jsou značně různotvaré, což velmi názorně zachycuje BERRY (1906) na kresbách variability listů recentního druhu z Ameriky. Podle mých měření délky listů recentní *Comptonia asplenifolia* (L.) AITON v herbářích kolísá velikost od (2—) 3 do 12 (—15) cm. Velikost otisků listů fosilní *Comptonia difformis* (STERNB.) BERRY kolísá přibližně ve stejných rozměrech. Protože však u mnohých otisků jde o necelé listy, lze se právem domnívat, že u fosilního druhu byly listy v průměru asi o 3—5 cm větší, tj. dosahovaly velikosti 3—20 cm (nejčastější velikost je mezi 5—15 cm).

Podle BERRYHO (1906) se rod *Comptonia* L'HÉRIT. in AITON utvořil ve svrchní křídě (3 druhy), maximálního rozvoje dosáhl ve starších třetihorách, a to v eocénu a oligocénu (12 druhů), pak v mladších třetihorách s postupným ochlazením klimatu jeho druhů pomalu ubývalo (miocén — 9 druhů), takže během pliocénu a hlavně pak pleistocénu vymřely všechny až na jediný recentní druh, *Comptonia asplenifolia* (L.) AITON, který se zachoval dodnes jako jediný potomek kdysi v terciéru značně druhově bohatého rodu. Příčinou zániku všech ostatních druhů rodu *Comptonia* a celé řady jiných druhů a rodů teplomilných rostlin v Evropě, byl severský kontinentální ledovec a s ním související veliké klimatické změny na evropském území, kde nebyla možnost ústupových cest do teplejších oblastí směrem na jih vzhledem k více méně rovnoběžkovému (zapadovýchodnímu) směru rozložení evropských horských soustav a vodních nádrží.

Nakonec bych se ještě rád zmínil o správném způsobu psaní autorských zkratk v paleobotanických publikacích. Způsob psaní autorských zkratk je nutno ve fytopaleontologických pracích provádět tak, jak se praktikuje v recentní botanice a jak se má podle mezinárodních

nomenklatorických pravidel používat i ve fytopaleontologii. Jestliže byl určitý druh rostlin přeřazen do jiného rodu (od 1. ledna 1953 nové přesuny nebo kombinace jsou považovány za platně publikované jedině v tom případě, je-li jasné a zřetelně označen *basonym*, tj. nejstarší jméno, na kterém se zakládá nově tvořená kombinace, i s jeho autorem a místem a datem publikace — viz DOSTÁL 1957, p. 98), píšeme zkratku jména prvního autora do závorky a za závorku jméno přeaditele čili kombinátora, a to i v tom případě, že přeaditelem je tentýž autor: např. u druhu *Aspleniopteris difformis* (STERNB.) STERNB., u *Liquidambar aspleniifolia* (L.) L. etc. Opakování jména téhož autora za závorkou totiž naprosto jasně ukazuje, že autorův názor na zařazení druhu se měnil a že původně zařazoval druh do jiného rodu, než dnes. Takovouto citací ukazujeme zároveň ve zkratce část historie pojmenování druhu; dále se lze při hledání v literatuře opřít o více než jednoho autora, což má také značnou důležitost. V paleobotanice se často píše jen původní autor (mnohdy i bez označení pro spec.), ačkoliv je druh uváděn pod zcela jiným rodem; jindy je zase uváděn jenom přeaditel, takže to vypadá, jako by byl autorem druhu. Ba dokonce se někdy setkáváme i s citací autora velkého díla, ve kterém je uveden druh, který prvně popsal a platně publikoval v jiné práci zcela jiný autor (takto bývá citován jako autor u některých druhů např. Heer, ačkoliv autorem i přeaditelem je někdo jiný). Pěknou ukázkou zmatené citace autorských zkratk je třeba citace u BRABENCE (1909, p. 95), který píše *Myrica acutiloba* STBG. sp. Jedná se sice o náš druh, avšak STERNBERG jej nikdy nepopsal pod jménem „*acutiloba*“, ani Brongniartův druh *Comptonia acutiloba* nikdy do rodu *Myrica* nezařadil, takže připojení Sternbergovy autorské zkratky za Brongniartův druh, přeřazený do rodu *Myrica* Schimperem, je naprosto nesmyslné a pro nezasevěného při hledání v literatuře zcela klamně.

Jistě je mnohem náročnější na čas (a někdy i fyzicky) opatření správných autorských zkratk k některým jménům, zvláště u rostlin fosilních, avšak výše uvedený způsob je jedině správný a odpovídající mezinárodním pravidlům, a proto se ho musíme snažit všichni přidržovat. Jinak nevybíráme ze zmatku synonym a nesprávných citací nikdy.

Závěrem děkuji srdečně kolegovi Zdeňkovi Pouzarovi za cenné rady a panu Terry J. Palmerovi (The Hartley Botanical Laboratories, University of Liverpool) za revizi anglického resumé.

Adresa autora: Dr. František K o t l a b a, Petřiny 276/12, Praha 6 - Břevnov, d. ú. 69.

L i t e r a t u r a *)

- AITON, W. (1789): Hortus Kewensis, ed. 1, vol. 3, London.
- ANONYMUS (1952): Botanická zahrada cizokrajných stromů a keřů v Chudenicích. Preštice**).
- BERRY, E. W. (1906): Living and fossil species of Comptonia. Amer. Naturalist 40 (no. 475): 485—520, tab. 1—4.
- BRABENEC, B. (1909): Souborná květena českého útvary třetihorního. Archiv pro přírodovědecké výzkoumání Čech, vol. 14, no. 3, Praha.
- BRITTON, N. et BROWN, H. A. (1913): An illustrated flora of the Northern United States, Canada and the British Possessions, vol. 1, New York.
- BRONGNIART, A. (1822): Sur la classification et la distribution des végétaux fossiles. Mém. Mus. Hist. natur., tome 8.
- BRONGNIART, A. (1828): Prodrome d'une histoire des végétaux fossiles. Paris.
- COULTER, J. M. (1893—4): in List of Pteridophyta and Spermatophyta growing without cultivation in northeastern North America. Mem. Torrey bot. Club, vol. 5.
- DOSTÁL, J. (1957): Botanická nomenklatura. Praha.
- ETTINGSHAUSEN, C. (1851): Die Proteaceen der Vorwelt. S. B. Akad. Wiss. Wien, mathem.-naturwiss. Cl., vol. 7.
- GAERTNER, J. (1791): De fructibus et seminibus plantarum, vol. 2, Tubingae.
- GOEPFERT, H. R. (1844): Übersicht der Arbeiten der Schlesischen Gesellschaft.
- JARMOLENKO, A. V. (1956): Myricaceae in Oligocenovája flora gory Ašutas v Kazachstane. Paleobotanika, vol. 1.
- KLÁŠTERSKÝ, I., POKORNÝ, J., SVOBODA, A. et VAŇOUSEK, M. (1959): Seznam dřevin Americké zahrady v Chudenicích. Zprávy dendrolog. Sekce ČSBS 3 : 20—30.

*) Cituji jenom tu literaturu, která má význam při řešení taxonomicko-nomenklatorických problémů *Comptonia difformis* a *C. aspleniifolia* a literaturu, na kterou odkazují. Ostatní literatury k těmto dvěma druhům je veliké množství a odkazy na ni lze nalézt většinou i v těchto citovaných pracích.

**) Tato publikace nemá uvedeno, kdy vyšla. Podle ústního sdělení Vl. Skalického však vyšla roku 1952, jak zjistil na ředitelství les. závodu v Červeném Poříčí. Publikace je založena na seznamu, který pořídil prof. J. Dostál.

- LINNAEUS, C. (1753): *Species plantarum*, ed. 1, vol. 2, Holmiae.
 LINNAEUS, C. (1763): *Species plantarum*, ed. 2, vol. 2, Holmiae.
 NOVÁK, F. A. (1943): *Systematická botanika*, vol. 2, in Rostlinopis, vol. 9, Praha.
 PILÁT, A. (1953): *Listnaté stromy a keře našich zahrad a parků*. Praha.
 PRITZEL, G. A. (1851): *Thesaurus literaturae botanicae*. Lipsiae.
 SCHIMPER, W. P. (1870—2): *Traité de paléontologie végétale*, vol. 2, Paris.
 STERNBERG, K. (1820—38): Versuch einer geognostisch-botanischen Darstellung der Flora der Vorwelt, fasc. 1, 1820, fasc. 2, 1821, fasc. 3, 1823, fasc. 4, 1825, fasc. 5—6, 1833, fasc. 7—8, 1838, Regensburg, Prag.

František Kotlaba:

Taxonomic-nomenclatural Notes on the Fossil *Comptonia difformis* (Sternb.) Berry and the Recent *Comptonia aspleniifolia* (L.) Aiton

In the European Tertiary, one finds abundantly in certain places remarkable impressions of pinnatifid leaves which, in phytopalaeontology, are mostly referred to *Myrica acutiloba* (BRONGN.) SCHIMP. or *Dryandra acutiloba* (BRONGN.) ETTINGSH.

However, from a taxonomic-nomenclatural viewpoint, the correct name for the species under discussion is *Comptonia difformis* (STERNB.) BERRY, as was demonstrated by the American palaeobotanist Edward W. BERRY (BERRY 1906, p. 495). Yet this name is little used for the species although it was published more than half a century ago.

The species was first described from northern Bohemian Tertiary by the great Czech palaeobotanist, Kaspar Sternberg, as *Asplenium difforme* in his famous work "Versuch einer geognostisch-botanischen Darstellung der Flora der Vorwelt*"), sheet 2, vol. 1 (STERNBERG 1821, p. 33). He compared it with the recent ferns *Asplenium* and *Ceterach* (ibid., p. 29) and *Ceterach officinale* (p. 33), giving the following description: "Asplenium difforme. Fronde pinnatifida, pinnulis inferioribus subrotundis, ceteris obtuse subangulatis vel retusis. Tab. XXIV. Obs. Figura accedit ad *Ceterach officinale*, sed nervi foliorum alio modo dispositi, et pinnulae tenuiores videntur" (STERNBERG 1821, p. 33). On page 29 he notes: "T. XXIV enthält zwei Abdrücke aus der Braunkohlenformation in Böhmen. F. 1 ist der gewöhnlichste in Böhmen; er wird in der Gegend von Komotau, Brix, Oberleifersdorf öfters, aber nie in grosser Menge gefunden, kommt auch unter den pseudo-vulcanischen Produkten jener Gegend vor. Die Blätterform eines *Asplenium* oder *Ceterach* ist nicht zu verkennen, doch ist die abgerundete Blättendung verschieden. Wir nennen solches *Asplenium difforme*". His illustration (Tab. 24, fig. 1) corresponds exactly with our species but it was a very long time—fully 85 years—before this name was rediscovered and correctly recombined although the systematic position of the species was first accurately ascertained in 1822 and 1828 by the French palaeobotanist, Adolphe Brongniart (BRONGNIART 1822, p. 88—89; 1828, p. 141 et 209). Unfortunately, he gave it a new name which, therefore, cannot be used.

The first rearrangement of *Asplenium difforme* STERNB. was made by Sternberg himself in 1825. He placed it in his new genus *Aspleniopteris* STERNB. as *Aspleniopteris difformis* (STERNB.) STERNB., and it is evident that he formed the opinion that it did not belong to any genus of recent ferns (STERNBERG 1825, p. XXI—XXII). The Czech botanist, Karel Bořivoj Presl, who cooperated with Sternberg on the second volume of "Versuch . . . der Flora der Vorwelt" placed it within the family of Cycadeans plants under *Zamites* BRONGN. as *Zamites difformis* (STERNB.) PRESL in STERNB. and gave the following, more accurate description: "Z. foliis petiolatis lineari-lanceolatis obtusis pinnatis, pinnis adnatis horizontalibus ovato-subrotundatis brevissime acuminate ut plurimum tri-rarius quadri- quinquenerviis, nervis ramosis, petiolo tereti" (STERNBERG 1838, p. 198). After Sternberg, GOEPPERT (1844) has been the only author in the past century to use "*difformis*" for the species under discussion. GOEPPERT placed Sternberg's species under *Pterophyllum* BRONGN. in the family of Cycadeans plants as *Pterophyllum difforme* (STERNB.) GOEPP.

In literature, one finds Brongniart's name, *Comptonia acutiloba*, who ingeniously recognized that Sternberg's species belongs to the genus *Comptonia* of the family *Amentaceae* and even that it differs only very little from the recent *Comptonia aspleniifolia*. He wrote: "Les argiles de la formation de lignites en Bohème contiennent des feuilles d'une plante que M. de Sternberg a dé-

*) Date of publication of sheet 1, vol. 1, i. e. 31. XII. 1820, is the internationally agreed starting point for the nomenclature of all fossil plants.

crite sous le nom d'*Aspleniopteris difformis*, et qu'il a représentée, tab. 24, fig. 1, de son ouvrage . . . nous en avons plusieurs échantillons venant de Bohême, et en très-bon état, sur lesquels on reconnoît facilement que la disposition des nervures est tout-à-fait étrangère à ce qu'on observe dans les Fougères. Au contraire, cette disposition des nervures est parfaitement semblable à celle du *Comptonia asplenifolia*, tellement qu'on ne peut y reconnoître la plus légère différence; ces deux plantes ne se distinguent que par la forme des lobes de la feuille un peu plus aigus dans l'espèce fossile que dans la plante vivante; nous désignerons par cette raison l'espèce fossile sous le nom de *Comptonia acutiloba*." (BRONGNIART 1828, p. 141). Brongniart gave Sternberg's species a new name which, according to the nomenclatural rules, is quite superfluous (nomen illegitimum). It would have been better if he had placed Sternberg's species in the genus *Comptonia* but this was not done hence, today, Brongniart's name *Comptonia acutiloba*, is merely another synonym of the valid and correct binomial *Comptonia difformis* (STERNB.) BERRY, which E. W. Berry combined in 1906 (BERRY 1906, p. 495).

Brongniart's name "*acutiloba*" has, however, been generally used in palaeobotany and even today one encounters it in different combinations. ETTINGSHAUSEN (1851) recombined our species as *Dryandra acutiloba* (BRONGN.) ETTINGSH. and placed it, rather unsuitably, in the typical xerophytic family *Proteaceae* which is found only in the southern hemisphere (most of the species grow in Australia). More accurate was Schimper's rearrangement (1870—72, p. 560). He recombined it with the genus *Myrica* L. as *Myrica acutiloba* (BRONGN.) SCHIMP. Later still, our species was described under further names such as *Dryandra saxonica* FRIEDRICH (1882) etc. (See summary of the main synonymy in the Czech text, p. 133).

According to BERRY (1906), the genus *Comptonia* developed in the Upper Cretaceous (3 species), reaching its maximum development in the Older Tertiary, i.e. the Eocene and Oligocene (12 species), but, as a result of the onset of gradually colder conditions in the Younger Tertiary, the number of species decreased (Miocene—9 species) until, during the Pliocene and mainly in the Pleistocene, they practically died out. Consequently there remains today only one species—*Comptonia asplenifolia* (L.) AITON = *C. peregrina* (L.) COULTER. The reason for the extinction of all but one species, of *Comptonia*, as well as the large number of species and entire genera of thermophilic plants in Europa, was the northern continental glacier with its consequent great climatic changes in the European territory and the absence of corridors leading to the warmer southern regions as a result of the more or less parallel lines (east-west) of the European mountain- and water barriers (Alps, Carpathians, Black Sea = Paratethys). In North America, the thermophilic Tertiary flora was able to retreat along the mountains chains towards the south in most instances and, after the continental glacier had retreated, this flora returned to its original or similar localities in the north. Therefore, as is well known, the American flora is substantially richer in both species and genera than the European flora. Many plants today known in Europe only from cultivation and originating from North America (or from southeast Asia) occur quite commonly in European Tertiary sediments.

The only recent representative of the genus *Comptonia*, today growing wild only in North America, is given in botanical literature as either *Comptonia peregrina* or *C. asplenifolia*, being described by CAROL LINNAEUS in his "Species plantarum" (1753) under two names: p. 999, *Liquidambar peregrina* ("Liquidambar foliis oblongis sinuatis. Habitat in Canada".) and p. 1024 *Myrica asplenifolia* ("Myrica foliis oblongis alternatim sinuatis. Habitat in America septentrionali"). In cases where one and the same species is published in the same work under two (or more) names, according to nomenclatural rules, the valid name is that chosen by the author who first ascertains their true identity and must be followed by later authors. In the present instance, it was the English botanist W. Aiton (AITON 1789, p. 334) who chose the name "*asplenifolia*" (correctly "*asplenifolia*") and not GAERTNER (1791), as is sometimes quoted in literature. Aiton antedates Gaertner by two years and, therefore, the correct author's citation is *Comptonia asplenifolia* (L.) AITON. The name *Comptonia peregrina* (L.) COULTER, which is often used for our species, is not correct because Coulter (1893—94, p. 127) postdates Aiton's binomial by more than 100 years (See the Czech text, p. 134, for synonymy of *Comptonia asplenifolia*).

The genus *Comptonia* was first described by AITON (1789, p. 334), who gave the following description: "*Comptonia* L'Hérit, Stirp. nov. Masc. Amentum. Cal. 2-phyllus. Cor. O. Antherae bipartitae. Fem. Amentum. Cal. 6-phyllus. Cor. O. Styli 2. Nux ovata". However, he cites L'HÉRIETIER and his work *Stirpes novae* . . . , vol. 2, fig. 58, as the original author of *Comptonia*, but the second volume of this work cannot be found in any of the libraries consulted and it is almost certain that it was never published. PRITZEL (1851, p. 156) writes in the commentary to L'Héritier's *Stirpes novae* . . . : "In bibliotheca Candolleana asservantur praeterea tabulae 28 ineditae fasciculorum VII. et VIII". It seems, therefore, that Aiton obtained this name either

from a manuscript at his disposal or from a personal communication with the name of his proposed genus from L'Héritier himself. Consequently, we must write *Comptonia* L'HÉRIT. in AITON. The author of the genus is often quoted as BANKS in GAERTN. or GAERTNER (1791, p. 58 to 59), who, indeed, gave a very thorough description of the genus (and quotes Banks as the original author) but in this case he is also antedated by Aiton.

Some authors consider the genus *Comptonia* L'HÉRIT. in AITON to be merely a subgenus of the genus *Myrica* L. but the diacritical features of representatives of both genera differ as follows:

Myrica L.

Leaves serrate or entire, deciduous or evergreen, bare, estipulate.

Ovary subtended by 2—4 bractlets.

Catkins shortly cylindrical, upright.

Comptonia L'HÉRIT. in AITON

Leaves deeply pinnatifid, deciduous, pubescent, stipulate.

Ovary subtended by 8 linear persistent bractlets.

Catkins long, pendulant.

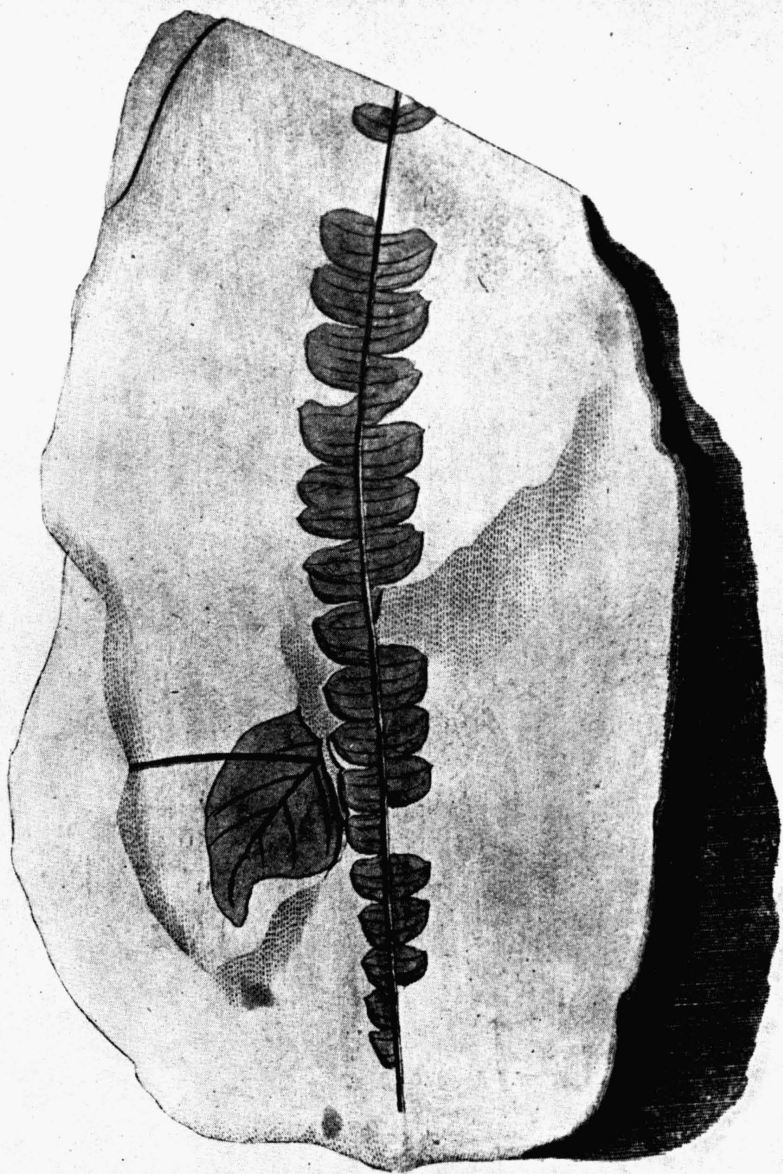
From the facts quoted above, it is quite clear that, from a taxonomic-nomenclatural point of view, the correct name for the most common fossil species of *Comptonia* is *Comptonia difformis* (STERNB.) BERRY and for the single recent species, *Comptonia asplenifolia* (L.) AITON.

Vysvětlivky k tabulím — Explanations to the tables

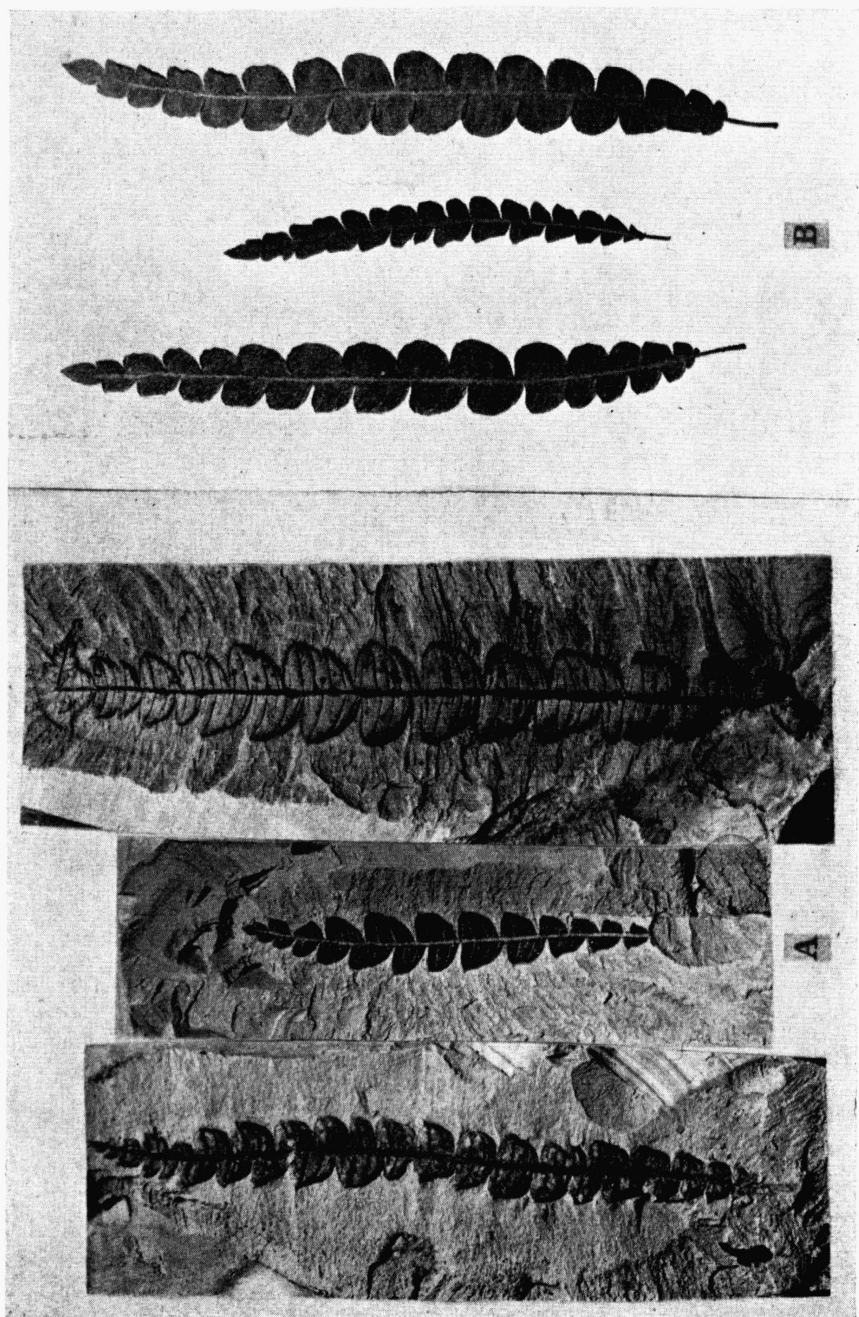
Tab. XVII. *Asplenium difforme* STERNB. Fotografie originálního vyobrazení ze Sternbergova díla „Versuch einer geognostisch-botanischen Darstellung der Flora der Vorwelt“, tab. 24, fig. 1. — Photograph of the illustration in Sternberg's original work: “Versuch . . .”, tab. 24, fig. 1. 1/1 orig. Photo F. Kotlaba.

Tab. XVIII. A. *Comptonia difformis* (STERNB.) BERRY. Otisky listů z plastických jíílů od Břešťan u Bíliny, sbíral r. 1901 B. Brabenec. Sbírký geolog.-paleont. oddělení Národního musea v Praze, akc. kat. č. 3766. — Impressions of leaves from plastic clays, collected at Břešťany near Bílina (Northern Bohemia), by B. Brabenec 1901. Collections of the Geolog.-paleont. Department of the National Museum in Prague. 1/1 orig.

B. *Comptonia asplenifolia* (L.) AITON. Listy recentního druhu ze Sev. Ameriky. Glencove, Knox Co., Maine, herbáře Butlerovy university, sbíral Ray C. Friesner. Herbáře botan. oddělení Národního musea v Praze, č. 499447. — Leaves of recent species from North America. Glencove, Knox Co., Maine, Herb. of Butler University, collected by Ray C. Friesner. Herbarium of the Botanical Department of the National Museum in Prague. 1/1 orig. Photo F. Kotlaba.

F. K o t l a b a : Taxonomicko-nomenklatorické poznámky k fosilní *Comptonia difformis* (Sternb.) Berry a recentní *Comptonia aspleniifolia* (L.) Aiton

F. Kotlaba: Taxonomicko-nomenklatorické poznámky k fosilní *Comptonia difformis* (Sternb.) Berry a recentní *Comptonia aspleniifolia* (L.) Aiton